

СОРОЧКО Н. В.

СТРОКИ ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ. НАУКОВА ВИЗНАЧЕНІСТЬ

В статті визначено, що строк звернення до адміністративного суду - це відрізок часу після виникнення спору у сфері державного управління (між суб'єктами публічного права), протягом якого громадянин має право звернутися до адміністративного суду із заявою про порушення своїх законних прав, свобод чи інтересів для подальшого вирішення спору в судовому порядку.

Ключові слова: адміністративне судочинство, поняття, строк, судовий захист, звернення.

В статье определено, что срок обращения в административный суд - это отрезок времени после возникновения спора в сфере государственного управления (между субъектами публичного права), в течение которого гражданин имеет право обратиться в административный суд с заявлением о нарушении своих законных прав, свобод или интересов для дальнейшего решения спора в судебном порядке.

Ключевые слова: административное судопроизводство, понятие, срок, судебная защита, обращение.

The article stipulates that the term for appealing to an administrative court is the period of time after a dispute in the field of public administration (between public law entities), during which a citizen has the right to apply to an administrative court for violation of his legal rights, freedoms or interests. to further resolve the dispute in court.

Key words: administrative proceedings, concept, term, judicial protection, appeal.

Актуальність дослідження. Кожна правова держава, своїм обов'язком повинна забезпечити законні права, свободи та інтереси громадянина. В сучасних реаліях посягання на вищезгадані інтереси громадян відбуваються доволі часто, що не може залишитися без уваги органів публічної адміністрації та суду зокрема, що виявляється у правовому регулюванні.

Тому, найбільш ймовірним розвитком вітчизняної реформи у сфері адміністративного судочинства є забезпечення максимально ефективного судового захисту. Для найшвидшого досягнення таких цілей, необхідне впровадження європейських: стандартів судочинства, законів та сучасної судової практики.

Таким чином, право на судовий захист має кожен громадянин нашої держави. Окрім того, строки судового захисту потребують досконалого вивчення, оскільки вони мають важливе значення у процесуальному адміністративному праві.

Тому, тема «Строки звернення до адміністративного суду» є достатньо актуальною в сучасних правових реаліях.

Аналіз останніх досліджень. Проблематику строків звернення до адміністративного суду, вивчали такі вчені: В. Авер'янов, О. Бандурка, В. Бевзенко, Ю. Битяк, В. Галунько, І. Голосніченко, В. Грашук, Н. Гудима, Є. Додіна, С. Ківалов, С. Козуліна, В. Колпаков, А. Комзюк, А. Куліш, А. Кухарчук, Д. Мандичев, Н. Нижник, М. Орзіх, О. Рябченко, В. Селіванов, С. Тюрін, О. Харитоновна, О.Харченко та ін. Однак, ці вчені доторкались цього питання лише опосередковано досліджуючи інші більш загальні чи спеціальні суспільні відносини.

Мета статті – на основі теорії адміністративного права, аналізу відповідних нормативно-правових вітчизняних і зарубіжних актів, праць вчених та інших джерел, розкрити проблему наукової визначеності строків звернення до адміністративного суду.

Виклад основних положень. Для того щоб краще розуміти ті чи інші поняття, необхідно звернутися до тлумачного словника української мови, відповідно до якого строк – це установлений, визначений для кого-, чого-небудь відрізок часу [1].

І. Розум вважає, що за своєю правовою природою процесуальний строк в адміністративному процесі, як і інші види юридичних строків, чітко визначає часові межі реалізації суб'єктивного процесуального права та виконання суб'єктивного процесуального обов'язку. Така процесуальна регламентація, поряд із чітким нормативним обрамленням змісту самої процесуальної діяльності покликана, зокрема: сприяти ефективному здійсненню адміністративного судочинства в цілому, своєчасному захисту та відновленню порушеного, невизнаного чи оспорюваного суб'єктивного права, свободи чи охоронюваного законом інтересу сторони спірної публічно-правової відношення, уникненню фактів порушення адміністративним судом встановлених процесуальних строків розгляду та вирішення публічно-правових спорів й зрештою – підвищенню дієвості механізму забезпечення дисципліни та законності у сфері публічного адміністрування. Пропуск встановленого процесуального строку, якщо від його впливу залежить реалізація закріпленого за суб'єктом суб'єктивного процесуального права, є підставою для настання відповідних процесуальних наслідків у вигляді фактичної втрати можливості здійснення такого процесуального права (за винятком регламентованих процесуальним законодавством випадків, коли такий строк може бути поновлений чи продовжений адміністративним судом, якщо він пропущений з поважних причин); а його порушення зобов'язаним до вчинення відповідної процесуальної дії суб'єктом, зокрема може мати процесуальним наслідком застосування адміністративним судом до такого зобов'язаного суб'єкта заходів процесуального примусу (наприклад постановлення ухвали про тимчасове вилучення доказів для їх дослідження судом у випадку їх неподання у встановлені строки суб'єктом, у котрого вони були витребувані, без поважних причин), а також притягнення його до адміністративної відповідальності, зокрема за статтею 1853 Кодексу України про адміністративні правопорушення за прояв неповаги до суду; або, якщо безпідставне затягування процесуальних строків допущено адміністративним судом (зокрема процесуальних строків розгляду і вирішення адміністративної справи) – для притягнення судді (суддів), котрий (котрі) розглядав (-ли) та вирішував (-ли) конкретну адміністративну справу до дисциплінарної відповідальності з підстав, передбачених пунктом 2 частини 1 статті 92 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI [2].

Процесуальні строки в адміністративному процесі можна визначити як встановлені законом або адміністративним судом проміжки часу, що визначаються годинами, днями, місяцями і роками, а також можуть визначатися вказівкою на подію, яка повинна неминуче статися, з початком, закінченням перебігу котрих пов'язано настання чітко регламентованих юридичних наслідків та в межах котрих вчиняються процесуальні дії суб'єктами адміністративного процесу. Змістовний аналіз правової природи, сутності, ознак та нормативної регламентації строків звернення до адміністративного суду дають підстави дійти, на наш погляд, цілком аргументованого й умотивованого висновку про те, що такі строки є одним із різновидів процесуальних строків у адміністративному процесі [2].

Згідно і вищезазначеним, можна зробити висновок, що строки звернення до адміністративного суду – це встановлені чинним законодавством України проміжки часу, за які особа може звернутися до адміністративного суду за захистом своїх законних прав, свобод та інтересів.

На думку, І. Діордіца, процесуальний строк у адміністративному судочинстві (один із найбільш ефективних процесуальних засобів забезпечення своєчасного розв'язання справ) – це проміжок часу, встановлений чинним процесуальним законодавством (Кодексом адміністративного судочинства України) або суддею (судом), протягом якого повинна або може бути здійснена та чи інша процесуальна дія або закінчена певна частина провадження у справі. У цілому вважаючи дане визначення прийнятним, одночасно зауважимо, що автором знову ж таки звужено порядок нормативної регламентації процесуальних строків виключно чинним процесуальним законодавством, під котрим він розуміє КАС України [2; 3].

Відповідно до статті 3 Конституції України - людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [4].

Відповідно до цього, публічно-правові відносини між державою та громадянином регулюються на законодавчому рівні в якому держава проголошує відповідальність за свою діяльність

Встановлення наявності або відсутності факту порушеного права здійснюється під час розгляду справи судом по суті лише у випадку своєчасного звернення до суду або у випадку пропуску строку з поважних причин [5].

Строк, як правова категорія, означає певний момент, період, проміжок часу, з настанням та закінченням якого пов'язані конкретні юридичні наслідки. При цьому за способом закріплення, механізмом та порядком застосування суб'єктами, для яких строк встановлено, та іншими критеріями строки в адміністративному судочинстві поділяються на різні види. Саме вид строку визначає особливості його застосування, можливість поновлення, юридичні наслідки пропуску тощо [6].

Зокрема, питання видів строків в адміністративному судочинстві мають неабияку практичну значимість, що обумовлює актуальність дослідження цієї проблеми. На підставі аналізу чинної редакції Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ, Кодекс) можна запропонувати широкий підхід до класифікації строків в адміністративному судочинстві за наступними критеріями. 1. За суб'єктом, для якого встановлено відповідний строк: строки для учасників справи та строки для суду; 2. За способом визначення (закріплення) строки для учасників справи поділяються на строки, визначені законом, та строки, визначені судом; 3. Залежно від можливості/неможливості поновлення, строки в адміністративному судочинстві поділяються на ті, що підлягають поновленню (відносні), та ті, що не підлягають поновленню (абсолютні); 4. За функціональним призначенням строки в адміністративному судочинстві поділяються на загальні та спеціальні [6].

Таким чином, види строків в адміністративному судочинстві мають важливе практичне значення, оскільки вони в залежності від окремого підрозділу (за ознаками), об'єднуються в спільну групу.

Основним Законом, який регламентує строк звернення до адміністративного суду є Кодекс адміністративного судочинства, зокрема стаття 122. Позов може бути подано в межах строку звернення до адміністративного суду, встановленого цим Кодексом або іншими законами. Для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється шестимісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. Для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень встановлюється тримісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають суб'єкту владних повноважень право на пред'явлення визначених законом вимог. Цим Кодексом та іншими законами можуть також встановлюватися інші строки для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень. Для звернення до адміністративного суду з позовами у спорах за участю суб'єктів владних повноважень з приводу проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства та позовами у спорах, що виникають у зв'язку з проведенням та/або визначенням результатів конкурсу з визначення приватного партнера та концесійного конкурсу, встановлюється тримісячний строк з дня, коли особа дізналася або мала дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. Для захисту прав, свобод та інтересів особи цим Кодексом та іншими законами можуть встановлюватися інші строки для звернення до адміністративного суду, які, якщо не встановлено інше, обчислюються з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. Якщо законом передбачена можливість досудового порядку вирішення спору і позивач скористався цим порядком, або законом визначена обов'язковість досудового порядку вирішення спору, то для звернення до адміністративного суду встановлюється тримісячний строк, який обчислюється з дня вручення позивачу рішення за результатами розгляду його скарги на рішення, дії або бездіяльність суб'єкта владних повноважень. Якщо рішення за результатами розгляду скарги позивача на рішення, дії або бездіяльність суб'єкта владних повноважень не було прийнято та (або) вручено суб'єктом владних повноважень позивачу у строки, встановлені законом, то для звернення до адміністративного суду встановлюється шестимісячний строк, який обчислюється з дня звернення позивача до суб'єкта владних повноважень із відповідною скаргою на рішення, дії або бездіяльність суб'єкта владних повноважень. Для звернення до суду у справах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби встановлюється місячний строк [7].

Таким чином, Кодекс адміністративного судочинства чітко регламентує на законодавчому рівні строки звернення до адміністративного суду згідно з якими кожен громадянин нашої держави може звернутися до суду за захистом своїх законних прав, свобод та інтересів.

Основні ознаки строку звернення до адміністративного суду: за характером правовідносин – приватні; підстава застосування строку – заява сторони; тривалість – 3 роки; строки можуть бути збільшені за ініціативою сторін; зупинення та переривання діє лише щодо строку позовної давності; правові наслідки пропуску – відмова у позові; при порушенні строку суд відмовляє у розгляді справи; суд не констатує порушення прав; діє за презумпцією правомірності.

Висновки. Отже, наукова визначеність строків звернення до адміністративного суду – це об'єктивний відрізок часу після виникнення спору у сфері публічного адміністрування (між суб'єктами публічного права) та закріплений у діючому законодавстві, протягом якого громадянин має право звернутися до адміністративного суду із заявою про порушення своїх законних прав, свобод чи інтересів для подальшого вирішення спору в судовому порядку.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови : в 11 томах. Том 9, 1978. Стор. 785.
2. Розум І. Дискусійні аспекти поняття та сутності процесуальних строків у адміністративному процесі. *Юридичний вісник*. 2016. № 2 (39). URL: http://www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2016/statji_n2_39_2016/17.pdf.
3. Діордіца І. Строки звернення до адміністративного суду: огляд практики застосування процесуальних норм на прикладі першої та апеляційної інстанції. *Адвокат*. 2012. № 5 (140). С. 27-31, с. 27.
4. Конституція України. Верховна Рада України. Закон від 28.06.1996 № 254к.96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72.
5. Постанова № 826/3318/17 від 12.09.2019. Про визнання неправомірними та скасування наказів, поновлення на посаді, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу. 2020. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=84196677&red=10000349198a7084ceedb710c47e7bad1cdd25&d=5>.
6. Види процесуальних строків у адміністративному судочинстві. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури Чернігівської області. 2020. URL: <http://kdka.org.ua/2018/11/21/%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2-%D1%83-%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81>.
7. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35-36. № 37. ст. 446. *Голос України* від 23.08.2005 № 158.

УДК 347.9

ЩЕРБАКОВ В. В.

СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті на підставі аналізу наявних положень загальної теорії права і норм законодавства, що регулює сферу суддівського самоврядування запропоновано систему принципів суддівського самоврядування. Виокремлено загальні принципи, до яких віднесено принципи верховенства права, законності, гласності, та спеціальні – принципи колегіальності, ієрархічності, невтручання у судову діяльність, виборності, підзвітності органам, що їх обрали, політичної нейтральності, міжнародного співробітництва. Запропоновано закріпити їх на законодавчому рівні, що сприятиме набуттю ними загальнообов'язкового значення.

Ключові слова: суддівське самоврядування, принципи, судова влада, незалежність суддів, з'їзд суддів, Рада суддів України.

© ЩЕРБАКОВ В. В. – здобувач (Науково-дослідний інститут публічного права)